

ХОРАЗМ: ҲУРЛИК ҚУЁШИДАН НУР ЭМГАН ВОҲА

Аму ёқасидаги ҳайрат

...Бу эл қишлоқлари ҳайратга тушириш осон эмас. Бу воҳа Хоразмий, Беруний каби жаҳон фани алломаларини берган замин. Жалолддиндек мард саркардага бешик бўлган тупроқ. Абдулғазий Баҳодирхондек адолатгўй шоҳ ва беназир тарихчини тарбиялаган юрт. Оғайдиқдек шоира илҳом берган муқаддас ғўша... Яна нимадан ҳайратланиш мумкин?

Айтаверсак, бир авлиё, бир пир кўрмаган халқлар бор. Пайгамбар десак, Зардушти бор, авлиё десак, Паҳлавон Маҳмуди, Нажмиддин Куброси ва Замаҳшарийси бор...

Она юрт ҳақидаги ўйлар ҳаёда тулпорини узоқ-узоқларга олиб кетади. Афсонадек эшитилганидан, лекин бор тафаккуримизни ишга солиб чуқурроқ ўйласак, ҳар бир сўзда минг бир маъно яширинганини, булар ҳақиқат эканини англаймиз.

...Буюк илоҳий мўъжиза — Мейроқ мўъсар бўлганида ҳазрати Муҳаммад алайҳиссалом Аллоҳ инояти ила ўн саккиз минг олам устивори Арши Аълодан заминга назар қилибдилар. Шу эгзу, табаррук сонияда зулматта чўлғониб ётган замининиш оғушидан бир ёғду инкишоф бўлди.

Нур тартиб турган бу замин Хоразм дидири эди.

...Чингиз босқинидан олдин воҳа чопар этди. Ҳазрати Нажмиддин Кубро даргоҳининг эшиги қўқилди.

...Чингизхон Хоразмга юриш бошлашни ният этди, сиз Урганчдан чиқиб кетар экансиз.

...Қариндош-уруғ, дўсту ёрларни ташлабми? Элчи бу жавобни кутмаган эди. Тараддуланиб, жим таъзим қилди. Сўнг изига босиб отта минди.

...Сиз қариндош-уруғ, дўсту биродарларингиздан юз кишини олиб Урганчни тарк этаркансиз.

Бу — чопарнинг иккинчи тақлифи эди. Ҳазрат бош чайқалди.

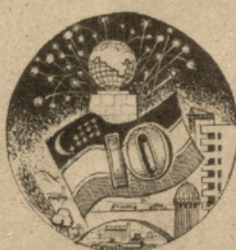
...Менинг уруғ-аймоқларим, азиз ёр-дўстларим юз кишидан кўпдир.

Элчи кетди.

Учинчи бор хон амри келди: Унда Кубро ҳазратларига 500 чоғлик одам билан ўз ҳаётларини асраш тақлиф қилинган эди. Ҳазрат бу тақлифни ҳам рад этдилар.

...Қариндош-уруғ, таниш-билиш, ёр-дўстларим ниҳоятда кўпдир. Хуллас, мен бу тупроқда бир кишини, бир урганчликни ҳам қолдириб кетолмайман. Яхши кунларда бирга бўлиқ, ёмон кунда ҳам бир бўлажамиз.

Этими олти яшар буюк аллома юрт мустақиллиги учун шаҳид кетди. Душманлар Ватан тугини унинг бармоқларини кесиб зўрга олдилар. Она юртга сано...

қатнинг, мустақилликка муҳаббатнинг "Босқинига нафратнинг бундан ҳам ортиқ тимсоли бўлурми? Қалбларни бундан ортиқ ҳайратга солган жасорат бормикан дунёда?

Жалолддин жангга кирди. Бу — Синд дарёси бўйидаги охири жанг эди. Уч ёндан олов қураб келар, бир ёқда асов дарё! У кўп қурашди. Лекин қучлар тенг эмасди. Ботир чекинди.

Ун газ баландликдан сакраган тулпор қучли оқим билан олишиб, жон ҳолатда олдинга талпинди.

Соғ-омон қирғоққа чиқдилар. Ушунда гурури синди Чингизнинг. У Оллоҳдан шундай ўғил тилди. Парвардигор эса шундай ўғилни Хоразмга раво қўрган эди.

Замину замони титратган ҳукмдорни ҳайратга солган ўша зот бизнинг бобомиз эди.

Искандар бобо Дўсовалга барикендик, устоз Комилхон созию овози оҳанги, Абдулла Болтаев ва Сафо Бонибекларнинг нақшларга жо ҳикматлари, Гавҳар Матқубова ижро қилган жозибдор рақслари кимларни ҳайратга солмаган дейсиз.

...Асрлар силсиласида озолиқ эпикларини Нажмиддин Кубро орзуларида, Мангуберди самани қатда бир ҳовуч чўдек авайлаб-асраган юрт не бахтим, XX аср сўнггида бу чўғни оловга дўндирди. Мангу оловга! Бу — мустақиллик!

Ун йил! Атиги ўн йил! Бу йилларда қадим воҳа ўзининг неча минг йиллик тарихи, шон-шухратини ошира оширди, туширмалди. Шонли саҳифалар энди истиқлол деган тансиқ неъмат номи билан юз очилди. Очмоқдалар.

Биз қўрган, билган, айтмоқ бўлганларимиз ана шуларнинг бир қатраси. Амунинг бир ҳовуч суви мисол, миришкор дехқоннинг бир сониялик меҳнати мисол, ижодкор-у бастакорнинг бир сатри мисол...

ЖАМИЯТДА ТАДБИРКОРЛИК РУҲИНИ ҚАРОР ТОПТИРИШ - ТАРАҚҚИЁТ ТАРОВИ

Хурматли йиғилиш қатнашчилари!

Мамлакатимизни 2001 йилнинг биринчи ярмида ижтимоий ва иқтисодий ривожлантириш якунларини баҳолаб эканмиз, мен аввало куйидаги натижаларни қайд этиб ўтмоқчиман.

Биринчидан, бу даврда ҳам бутун иқтисодиёт, унинг етакчи тармок ва соҳаларининг илчил ва барқарор ривожланишига эришилди. Хусусан, ҳисобот даврида ялпи ижтимоий маҳсулот ишлаб чиқариш 4,2 фоизга, саноат маҳсулоти ҳажми 7,5 фоизга, истеъмол моллари ишлаб чиқариш 10,9 фоизга, ялпи қишлоқ ҳўжалиги маҳсулоти 7,7 фоизга, чакана савдо айланмаси ҳажми 8,6 фоизга, аҳолига пуллик хизмат кўрсатиш эса 13,5 фоизга ўсди.

Иккинчидан, мамлакатимизда макроектисодий ва молиявий барқарорлик ҳамда иқтисодиётнинг мутаносиблиги таъминланмоқда. Жорий йилнинг биринчи ярмида ўртача ойлик инфляция даражаси 1,5 фоизни ташкил этди. Нақд пул эмиссияси даражаси пасайди. Тўлов интизоми мустаҳкамланди, ҳўжалик юритувчи субъектларнинг муддати ўтиб кетган дебиторлик ва кредиторлик қарзлари сезиларли даражада камайди. Давлат бюджетининг камомати 0,4 фоиздан ошмади. Экспорт ҳажми ортди, ташқи савдо айланмасида ижобий салёдога эришилди.

Учинчидан, иқтисодиётда таркибий ўзгаришлар дастури изчиллик билан амалга оширилмоқда. Биринчи ярим йилликда иқтисодиётга сармоя киритиш ҳажми 2,9 фоизга, қурилиш-пудрат ишлари ҳажми эса 2,4 фоизга ортди.

Бир сўз билан айтганда, ўтган ярим йилликда мамлакатимизда 1996 йилдан бошлаб амалга ошириб келинаётган йўналишлар

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ 2001 ЙИЛ БИРИНЧИ ЯРМИ ЯКУНЛАРИГА БАҒИШЛАНГАН ЙИҒИЛИШИДАГИ НУТҚИ

иқтисодиётимиз ва унинг муҳим соҳаларининг ўсиш суръатлари, умумий макроектисодий мутаносиблик барқарорлигини таъминлашда олдимизда турган устувор вазифаларни ҳал қилиш йўлида изчил қадамлар қўйилди, десак, ҳеч қандай муболага бўлмайди.

Агар бугунги кунда халқимиз, аввало қишлоқ меҳнатқашлари қандай мураккаб шароитларда меҳнат қилаётганини инобатга оладиган бўлсак, ўтган давр мобайнида қўлга киритган натижаларимизнинг аҳамияти ва салмоғи сўзсиз янада ортади.

Жорий йилнинг қишлоқ ҳўжалиги учун қанчалик ноқулай келгани ҳаммамизга яхши маълум.

Мана, икки йилдирки, мамлакатимизнинг кўплаб ҳудудлари мисли қўрилмаган сув танқислиги ва қурғоқчиликдан зарар кўрмоқда. Оқибатда мамлакат иқтисодиётига катта миқдорда зиён етди. Лалми ерлардаги бутун ҳосил нобуд бўлди, сув етишмаслиги туфайли кўплаб дон ва бошқа экинлар майдонини қисқартиришга мажбур бўлди, айрим туманларда эса экин экиннинг умуман иложи бўлмади.

Шунга қарамайдан, деҳқонларимизнинг қаҳрамонона меҳнати билан ана шундай мураккаб шароитларда мамлакатимиз учун стратегик аҳамиятга молик бўлган вазифа муваффақиятли адо этилди. Барча турдаги ҳўжаликлар 3,5 миллион тоннадан зиёд бошоқли дон, жумладан 3 миллион 400 минг тонна бугдой ҳосили етиштирилди. 2 миллион 100 минг тоннага яқин бугдой давлат томонидан сотиб олинди, омиборларга қамлаб қўйилди.

Сурхондарё вилоятининг Жарқўрғон, Денов, Тошкент вилоятининг Бекобод, Фар-

ғона вилоятининг Олтиариқ, Хоразм вилоятининг Гурлан, Қашқадарё вилоятининг Шаҳрисабз каби кўплаб туманларнинг меҳнатқашларига ҳар қанча тасанно айтсак арзийди. Улар мўл ҳосил етиштириб, давлат эҳтиёжлари учун галла сотиш бўйича олган мажбуриятларини ошириб бажардилар, ҳар гектар майдондан ўртача 40 центнердан, айрим ҳўжаликлар эса 70-75 центнердан хирмон кўтариб, юқори натижаларга эришдилар.

Мен фурсатдан фойдаланиб, мана шу юксак минбардан барча лавзи халол деҳқонларимизга, 2001 йил ҳосилини етиштириш ва йиғиб олиш йўлида бепоён даладарда кўрсатган жасоратлари, қаҳрамонона меҳнатлари учун чин қалбимдан чуқур миннатдорлик изҳор этаман. Қадрли дўстлар!

Бугунги мажлисимиз кун тартибига мамлакатимиз иқтисодиётини ривожлантиришга доир муҳим ва долзарб муаммоларнинг ечимини топиш билан боғлиқ масалалар қўйилган.

2001 йилнинг биринчи ярмида мамлакатимизни иқтисодий-ижтимоий ривожлантириш якунларини таҳлил қилар эканмиз, мен фақат муҳим бир масала — кичик ва ўрта бизнесни, хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг аҳволи ва бу соҳадаги муаммолар ҳақида алоҳида тўхталиб ўтишни истардим.

Биз нима учун бу йўналишга, амалга оширилаётган илохотларимизнинг айнан мана шу муҳим соҳасидаги бугунги биринчи даражали эътибор қаратмоқдамиз?

Нима учун айнан мана шу муаммо нафақат мамлакатимизнинг иқтисодий тараққиётини, шу билан бирга, жамиятимизда ижтимоий ва сиёсий янгилашилари амалга оширишда бугунги кунда ўта муҳим, айтиш мумкинки, ҳал қилувчи стратегик аҳамиятга эга масала бўлиб турибди?

(Давоми 2-3-бетларда)

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ МАЖЛИСИ

17 июл куни Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг мажлиси бўлиб ўтди. Унда барча вазирлик, қўмита, идора, компания, корпорация, концерн ва уюшмалар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари раҳбарлари иштирок этди. Мажлис 2001 йилнинг биринчи ярим йилликда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва иқтисодий ислохотларнинг боришини баҳолашга бағишланди.

Мажлиси Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов бошқарди.

Ўтган ярим йилликда Ўзбекистон ҳукуматининг фаолияти макроектисодий барқарорлиқни таъминлаш, аҳоли турмуш даражасини ошириш, бозор илохотларини чуқурлаштириш, корхоналарнинг молиявий аҳволини мустаҳкамлаш ва уларнинг экспорт салоҳиятини кенгайтириш, тадбиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришга қаратилди. Бу даврда ўтган йилнинг дастлабки олти ойига нисбатан ялпи ички маҳсулот (ЯИМ) 4,2 фоиз ўсди, давлат бюджетининг тушумлари ва харажатлар бўйича кўрсаткичлари мўлжалдагидек бўлди. Бюджет тақчиллиги ЯИМга нисбатан 0,4 фоиздан ошмади, ташқи савдо

ҳажми 3,3 фоиз ортди ва ундаги ижобий фарқ 76,6 миллион АКШ долларини ташкил этди, аҳоли даромадлари 19,3 фоиз кўпайди.

Қишлоқ ҳўжалигидаги илохотлар самараси ўлароқ, сув танқислигига қарамай, галла ўриш мавсумида ўртача ҳосилдорлик 2000 йилдагидан 0,8 центнер кўп бўлди. Шунингдек, валюта бозорини эркинлаштириш, пул муомаласини мустаҳкамлаш, электрэнергияси, темир йўл ва автомобил транспортлари, пахтани қайта ишлаш, меҳел ва қозғош ишлаб чиқариш саноати, балиқ ҳўжалиги соҳаларини монополиядан чиқариш бўйича муҳим қарорлар қабул қилинди ва ижро этилмоқда. Ишлаб чиқариш соҳасига жалб этилаётган сармоя ҳажми ўсиб бораётир.

Лекин йил бошида олдга қўйилган вазифаларнинг ҳаммаси ҳам вақтида тўлиқ бажарилди, деб бўлмайди. Екилги-энергетика комплекси, кимё, машинасозлик, қурилиш материаллари саноати соҳасида, Қишлоқ ва сув ҳўжалиги вазирлиги корхоналарида ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш борасидаги ишларнинг ривожига суист. Экспорт салоҳиятини ошириш имкониятларидан умумли фойдаланилмади.

Мажлисида давлатимиз раҳбари кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш, хусусий тадбиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш масаласига эътибор қаратди. Бу

бежиз эмас. Кичик ва ўрта бизнес ҳар қандай ривожланган давлат иқтисодиётининг асосий таркиби ҳисобланади. ЯИМнинг ярмидан ортинини шу соҳа беради.

Хусусий тадбиркорлик миллий иқтисодиёт ва давлат тараққиётига, шу билан бирга, миллий фаровонликка эришиш йўлидаги ишлар самарадорлигига бевосита таъсир кўрсатади. Бу соҳанинг афзаллиқ томони мошласувчанлик, тез орада фаолият йўналишини ўзгартири олиш хусусиятидир. Катта компания миллион-миллион сўмлик маҳсулот чиқариб, тўсатдан бошланган инкироз туфайли сота олмай, қийинчи мумкин. Кичик ва ўрта бизнес вакиллари бундай вазиятларда, табиийки, анча осон ечим топади.

Албатта, давлатга қарамликда яшаб, онгига боқимандалик қайфияти қаттиқ ўрнашиб қолган одамларда мулкдорлик ҳиссини уйғотиш осон кечмайди. Лекин мамнуният билан таъкидлаш мумкинки, ҳозир вазият ўн йил илгаригидан анча бошқача. Қўпчилик мулкка эгаллик ҳиссини англаб етди, мулкдорлар синфи кенгайиб бораётир. Айни шу мулкдорлар синфи кенгайишига мос равишда юртимизда ривожланган давлатлардагидек ўрта табақа шаклланиб, қўламини оширяпти.

Мажлисида кичик ва ўрта тадбиркорлик ривожига тўсиқ бўлаётган муаммолар ҳақида сўз юри-

тилди. Шунингдек, минтакаларда хорижий сармоя иштирокида қўшма корхоналар ташкил этиш ва фаолиятини мувофиқлаштириш, Ўзбекистондан чиқадиган хомашё неғизда бўюмлар, бутловчи ашёлар ва материаллар ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш, тўлов интизомини мустаҳкамлаш, дебиторлик ва кредиторлик қарзларини, шунингдек, бюджетга тўловлар бўйича қарзларни қисқартириш, кимё саноатини ривожлантириш масалалари муҳокама қилинди.

Йиғилишда муҳокама этилган масалалар юзасидан Бош вазир Ў.Султонов, Бош вазир ўринбосари, макроектисодиёт ва статистика вазирлиги Р.Азиев, Марказий банк бошқаруви раиси Ф.Муллажонов, адлия вазирлиги А.Полонзон, Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси раиси М.Собиров, Деҳқон ва фермер ҳўжаликлари уюшмаси раиси А.Бобомирзаев, «Ўзқурилишматериаллари» акциядорлик компанияси бошқаруви раиси Э.Ақромов, «Ўзқимёсаноат» давлат акциядорлик компанияси бошқаруви раиси Ў.Хасанов, Навоий вилояти ҳокими Г.Дилов, Сирдарё вилояти ҳокими А.Исроиловнинг ахбороти тингланди.

Мажлисида муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди. (ЎЗА)

Табиатдан эҳсон кутмай...

Бу йил воҳада сув танқислиги ҳақида кўп гапирилмоқда. Юртбошимизнинг бу юзидан чиқарган Фармони ҳар бир қалбага куч-қувват бахш этди, чарқочлар ёзилди, қийинчиликлар кўзга ташланмай қолди.

Тадбиркор эл димкон топмоқда. Вилоятда 253 минг гектар суғориладиган майдон мавжуд бўлиб, эънинг қоқ ўртасида ажратилган сув димитининг атиги 41 фоиз берилган, холос. Бу оғми? Оғ Аммо дарёга кўз тикиб ўтирилгани йўқ. Сув танқислигининг олдини олиш мақсадида ҳали баҳорданок бир қатор шовилчин ишлар амалга оширилди.

Мана мисоллар: Янгйбозор туманида "Бўзқалъа" ва "Ширин-Қўнғирот" ширкат ҳўжаликлариининг сув таъминотини яхшилаш мақсадида "Шовот" каналдан сув олувчи "Дўстлик" канали қайта қилиб, қучли насос агрегати ўрнатилди. Шовот туманида "Хитойёқ" канали қайта таъмирланди. Богот туманида "Туркистон" ва "Хоразм" ширкат ҳўжаликлари сув таъминотини мўътадиллаштириш учун "Тошқоқа" каналига "Корантоқ" насос станцияси қурилди.

Булар ҳолва. Жуда қисқа фурсатда салкам 22 километрик "Питтак арна" канали ишга туширилди. Бу билан Питтак шаҳри ўрғарлари, Ҳазорасп ва Богот туманларининг жанубий қисмидаги минглаб гектар майдонлардаги экинларни суғориш имкони яради.

Ёки яна бир излаб топишган имкон: воҳадаги қўлдан-қўп зовур ва коллекторларга 277 та насос агрегатлари ўрнатилдики, зарур пайтда оқар сув билан аралаштириш ишлатиш мумкин бўлади.

Шундай шароитда ҳам республикада биринчилардан бўлиб бўёлий етиштириш режасининг удалангани воҳа деҳқонларининг истиқлол йўлида ҳар қандай қийинчиликларга ҳам мардонанор дош келишидан дарак беради.

Вилоят ҳўкимининг биринчи ўринбосари, қишлоқ ва сув ҳўжалиги бошқармаси бошлиғи Жумабой Ўтамовнинг бу ҳақдаги фикрлари: ҳақиқатан ҳам икки йилдан буён воҳада сув танқислиги боис қаттиқ қийинчиликларда дуч келмоқдамиз. Аниқ ва қатъий ҳисобларга кўра ерларни суғоришга 3050 миллион куб метр оби ҳаёт керак бўлгани ҳолда, экинларни парваришлаш мавсуми бошланиш шу кунгача 650 миллион куб метр сув ололдиқ, холос. Яна бир нарсани айтиб ўтмоқчимизки, сув танқислиги йилнинг бошларида маълум бўлганлиги учун зарур чора-тадбирларни қўриллатишимиз айна пайтда қўл келмоқда. Ҳатто бўғайларни қўлқўлар суви билан чексиз суғоришга бордик. Ҳўжаликлар ҳисобига 1,5 миллиард сўмлик иш бажарилди.

(Давоми 4-бетда)

ОРЗУЛАРИ УШАЛАЁТГАН ЮРТ Биринчи ўзбек автомобил заводи ишга тушганига беш йил тўлди

Ватанимиз эндигина мустақилликни қўлга киритиб, дунё саҳнида янги давлат сифатида қайта намоён бўлган дастлабки йилларда бизнинг эртанги кунимиз қандай кечиши, нимага чоғимиз келишию нималарга қўлимиз қалталак қилиши ҳақда турли-туман баҳорлар янграганди. Ҳатто айримларнинг, Ўзбекистон ўз имконияти етмайдиган ишларга даъвогар бўлапти, деган замзамалари ҳам қўлоққа чалинарди.

Мамлакатимиз раҳбари Ислам Каримов 1992 йилда Жанубий Кореяга ташрифи чоғида бу мамлакатнинг "ДЭУ мотор" автомобил корхонаси фаолияти билан танишар экан, биз ҳам Ўзбекистонда ана шундай завод барпо этамиз, деганида, Юртбошимизнинг гапларини айримлар истеҳзо билан қабул қилгани ҳам рости.

Лекин баҳорату таҳминлар эмас, вақт олий ҳакам. Ордан кўп ҳам ўтмади. 1994 йил Анди-

жонда бир вақтлар тиркама (прицеп) ишлаб чиқарилган ва талай пайтдан бери қаровсиз ётган корхона ўрнида «ЎзДЭУавто» деб ном оlishи автомобил заводи барпо этишга киришилди.

Салкам бир ярим йил деганда, 1996 йилнинг 25 мартда завод қонвиридан биринчи «Дамас» автомобили «чикиб келди».

(Давоми 3-бетда)

ЖАМИЯТДА ТАДБИРКОРЛИК РУҶИНИ ҚАРОР

(Боши 1-бетда)

Мен бу саволларга жавоб беришдан олдин дунёдаги энг ривожланган, жаҳон иқтисодиётида етакчи мамлакатлар тажрибасига сизларнинг диққатингизни қаратмоқчиман.

Бу мамлакатлар тажрибаси шундан далолат берадики, кўп масалаларни ҳал этишга, биринчи галда, аҳоли турмуш даражасининг доимий равишда юқори бўлишини таъминлашга, аввало, кичик ва ўрта бизнесни, хусусий тадбиркорликни жадал ривожлантиришни рағбатлантирадиган давлат сиёсатини амалга ошириш орқали эришилади.

Мисол учун, Германия тажрибасини олиб кўрайлик. Бу мамлакатнинг қисқа вақт мобайнида Европа иқтисодиётининг устунларидан бирига айланишида кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш ҳал қилувчи роль ўйнади. Давлатнинг бу борадаги оқилона сиёсати туфайли урушдан кейинги йилларда кичик ва ўрта бизнеснинг мамлакат иқтисодиётидаги улуши 10 фоиздан 65 фоизга кўтарилди.

Еки кўпчилик ҳайрат ва ҳавас билан қарайдиган «япон мўъжизаси» ҳам давлатнинг кичик ва ўрта бизнесни жадал ривожлантиришга қаратилган иқтисодий сиёсати самарасидир. Ҳозирги кунда бу ерда иқтисодиётнинг мазкур бўғини мамлакатда ишлаб чиқарилаётган ялпи ички маҳсулотнинг ярмидан кўпрогини бермоқда.

Ана шундай иқтисодий сиёсат натижасида Японияда ишловчи таъмирловчи бўшлангич даврида аҳоли жон бошига 500 АҚШ доллари миқдоридан даромад тўғри келган бўлса, ҳозирга келиб бу кўрсаткич 38 минг долларга етмоқда. Бу дунёдаги энг юқори кўрсаткичлардан биридир.

Кичик ва ўрта бизнес ҳақида гапирганда ана бир мисолни айтиб ўтмасам бўлмайди. Жаҳон саноатида етакчи ўрин тутадиган «Ямаха» трансмиллий компанияси ҳақида ҳаммамиз эшитгансиз. Бу компания бугунги кунда дунёнинг деярли барча мамлакатларида бир неча миллиард АҚШ доллари миқдоридан ўз маҳсулотларини сотади.

Азиз дўстлар, биродарлар, эътибор беринг, мана шу машҳур компания ҳам 40-йилларнинг охирида 7 кишидан иборат велосипедларни таъмирловчи кичик кооператив сифатида фаолият бошлаган эди.

АҚШ иқтисодиёти деганда, кўпчиликнинг кўз олдига «Форд», «Женерал Электрик», «Боинг» каби йирик концерн ва корпорациялар келади. Ҳолбуки, амалда Кўшма Штатлар иқтисодиётининг асосини кичик ва ўрта бизнес ташкил этади. Унинг мамлакатда ишлаб чиқариладиган ялпи ички маҳсулот ҳажмидаги улуши кейинги 40 йил мобайнида 10 фоиздан 52 фоизга ўсди.

Европа Иттифоқига аъзо бўлган мамлакатларнинг ялпи ички маҳсулоти таркибида эса кичик ва ўрта бизнес улуши 67 фоиздан ортиқ экани ҳам бежиз эмас.

Масаланинг яна бир эътиборга сазовор жиҳати шундаки, юқорида тилга олганимиз Японияда кичик ва ўрта бизнес тармоқларида иш билан банд бўлган аҳолининг 80 фоизи, Европа Иттифоқи мамлакатларида эса 70 фоизи ишлайди.

Бошқача айтганда, кичик ва ўрта бизнес амалда одамларни иш билан таъминлашнинг муҳим омилли ва аҳоли даромадларининг асосий манбаи ҳисобланади.

Бу мамлакатларда кичик ва ўрта бизнесни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга қаратилган давлат тизими шаклланган бўлиб, у биринчи галда бу борадаги ҳуқуқий базани яратишга ва тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ишончли ҳимоя қилишга асосланади. Шунингдек, уларнинг

узук муддатли кредит ресурсларидан имтиёзли фойдаланиши, имтиёзли солиқ тартибини, ишлаб чиқариш, молиявий, ижтимоий, бозор инфратузилмаларини шакллантириши ҳам пировард натижада иқтисодиётнинг ана шу тармоғини самарали ривожлантиришга хизмат қилади.

Шуниси муҳимки, бу мамлакатларда иқтисодиёт таркибининг ўзига хос хусусиятларидан, халқнинг менталитетидан, мавжуд ресурслар ва бошқа омиллардан келиб чиқиб, кичик ва ўрта бизнесни аниқ мақсадли қўллаб-қувватлаш бўйича пухта ўйланган давлат сиёсати амалга оширилди.

Мисол учун, Германияда қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотларини қайта ишлашга ихтисослашган, озиқ-овқат ва бошқа истеъмол молларининг кўпласи турларини ишлаб чиқарадиган корхоналар давлат тарафидан ҳар томонлама рағбатлантирилди. Улар қишлоқ жойларида цехлар шаклида кичик-кичик ишлаб чиқариш қувавлари сифатида ташкил этилган эди.

Японияда эса асосий эътибор йирик бизнес билан кичик ва ўрта бизнес ўртасида кооператив алоқалар тизимини шакллантиришга қаратилди.

Йирик корхоналарнинг бутловчи қисмлар, материаллар етказиб берадиган тармоқларни барпо этиши рағбатлантирилди. Бу эса саноатда импорт ўрнини босадиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш муаммосини ҳал этиш имконини берди ҳамда ташқи бозорларга япон товарлари ва технологияларини экспорт қилиш ҳажмининг ўсишига олиб келди.

Шундай қилиб, юқорида тилга олинган ва бошқа кўпқўл мамлакатлар мисолидаги жаҳон тажрибасига таяниб, биз қўйидаги хулосаларни чиқаришимиз мумкин.

Биринчидан, кичик ва ўрта бизнес ривожланган иқтисодиётнинг таркибини ташкил этувчи муҳим тармоқ ҳисобланади. Унинг фаолияти нафақат йирик бизнеснинг, балки бутун мамлакат иқтисодиётининг муваффақиятли ривожланишига беvosита таъсир қилади.

Бундан ташқари, ички бозорнинг истеъмоли товарлари билан тўлдирилиши ва аҳолига турли хизматлар кўрсатилиши, экспорт салоҳиятининг ўсиши, аҳолини иш билан таъминлаш ва унинг реал даромадларини кўпайтириш масалаларининг ечими ҳам ана шу тармоқнинг нечоғли барқарор ривожланишига боғлиқ.

Иккинчидан, иқтисодиётнинг глобализуви жараёнида жаҳон бозорида рақобат янада кучаяди. Бундай шароитда айна кичик ва ўрта бизнес йирик ишлаб чиқарувчиларга нисбатан капитал маблағ сарфини ҳам талаб қилиши, ихчамлиги, зарур таъминотга тез мослаша олиши туфайли ўзи ишлаб қиларётган маҳсулотлар турларини тез ўзгартири олиш, ишлаб чиқариш қувавларини жадал модернизация қилиш имкониятига эга. Шу тариха кичик бизнес бозор конъюнктурасининг ўзгаришларига талабларига ҳамда вақти-вақти билан бўлиб турадиган иқтисодий инқирозларга тезроқ мослаша олади.

Агар, ҳозирги замон шароитида асосий истеъмоли моллари конъюнктураси дунё бозорига ўртача ҳар тўққиз ойда ўзгариб туришини инобатга олсак, кичик ва ўрта бизнес иқтисодиётнинг изчил ривожланишида нечоғли муҳим аҳамиятга эга экани аққол аён бўлади.

Азиз дўстлар! Модомки, биз Ўзбекистоннинг ўзига хос шарт-шароитларини ҳисобга олиб иш юритишни истар эканмиз, хусусий тадбиркорликни, кичик ва ўрта корхоналарни ривожлантиришнинг мана шу ўзига хос жиҳатлари ва афзалликларига жиддий эътибор беришимиз, ўзимизга керакли хулосалар чиқариб олишимиз зарур.

Бизга эски маъмурий-буйруқбозлик, тақсимлаш тизимидан бирёклама ривожланган, ночор иқтисодиёт оғир мерос бўлиб қолгани барчангизга яхши маълум.

Бу тизимнинг жуда кўп нуқсонлари борлигидан хабардоримиз. Лекин уларнинг ичида биз учун ҳеч тоқат қилиб бўлмайдиган томони шу эдики, Ўзбекистон иқтисодиёти СССР халқ ҳўжалиги таркибидан унинг ажралмас бир қисми бўлиб, ягона умумиттифоқ комплекси деб аталмиш ўшбу тизимда аввало арзон хомашё базаси сифатида хизмат қилар эди.

Агар ўша даврдаги республика саноати ва у билан боғлиқ тармоқлар ҳақида гапирадиган бўлсак, уларнинг асосан қишлоқ ҳўжалик хомашёси ҳамда минерал-хомашё ресурсларини дастлабки қайта ишлаш ва бу маҳсулотларни СССРнинг бошқа марказий минтақаларига етказиб бериш билан банд бўлганини айтиш лозим.

Айни вақтда республиканинг тайёр маҳсулотларига бўлган эҳтиёжнинг 70 фоиздан кўпини таъминлайдиган товарлар, биринчи галда, кенг халқ истеъмоли моллари ташқаридан олиб келинарди.

Жумладан, гўшт ва сўт маҳсулотлари, ун, қандолат каби озиқ-овқат маҳсулотларининг аксарият қисми, болалар озиқ-овқатларининг 100 фоизи, ҳатто Ўзбекистоннинг ўзида захира қилинган тўлиб-тошиб ётган ош тузи ҳам четдан келтирилган эди. Хизмат кўрсатиш соҳаси ривожланмаган, ибтидоий бир ҳолатда эди.

Шу муносабат билан бир ҳақиқатни тақдоран эслатиб ўтмоқчиман. Бу ҳақиқат шундан иборатки, давлатнинг мустақиллиги бу нафақат сиёсий, балки, энг аввало, иқтисодий тушунчадир. Сиёсий мустақиллик ривожланган, ўзаро мутаносиб, тўлақонли иқтисодиёт билан мустаҳкамланмас экан, у бор-йўғи қуруқ, баландпарвоз гаплар, сохта обрў ортириш воcитасига айланиб қолаверди.

Шунинг учун ҳам биз янги давлат, янги жаҳият қуришга киришган дастлабки кунлардаёқ энергетика, ёқилга ва галла мустиқиллигини қўлга киритиш вазифаси билан бир қаторда, ички бозорни ўзимизда, ўз хомашёмиздан ишлаб чиқариладиган товарлар билан тўлдириш, хизмат кўрсатиш тармоқларини кенг йўлга қўйиш вазифаларини ҳам муҳим устувор йўналишлардан бири сифатида белгилаб олдик.

Бу масаланинг ечими, биринчи галда, халқ истеъмоли маҳсулотларини ишлаб чиқарадиган корхона ва тармоқларини жадал ривожлантиришни тақозо қилар эди. Шу билан бирга, бу мураккаб вазифани қисқа муддатда ҳал этиш лозим эди.

Айни вақтда ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг сифатли ва рақобатбардор бўлишига эришиш, бу ишни катта сармоя ва капитал маблағларга эга бўлмаган ҳолда амалга ошириш зарур эди.

Ўйлайманки, мана шундай оғир бир вазиятда кичик ва ўрта корхоналарнинг, хусусий тадбиркорликнинг аҳамияти нечоғли беқийс эканини исботлаб ўтиришга ҳожат бўлмаса керак.

Масаланинг бошқа яна бир ўта муҳим томони ҳам бор. Мамлакатимиздаги демографик вазиятнинг ўзига хос хусусиятини инобатга оладиган бўлсак, бизда аҳоли, айниқса, меҳнатга қобилияти ёшларнинг сони тез ўсиб бормоқда. Уларнинг сони йилга тахминан 200-230 минг кишига кўпаймоқда.

Шу нуқтага назардан қараганда, ортиқча ишчи қучларини иш билан таъминлаш, ишсизлик масаласини ҳал этиш - мамлакатимиздаги энг долзарб иқтисодий ва ижтимоий муаммолардан биридир.

Сир эмаски, бу вазифани ҳал этишнинг энг самарали йўналишларидан бири - кичик ва ўрта корхоналар содини кўпайтириш, хусусий тадбиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашдан иборат.

Энди **масаланинг учинчи томони** ҳақида тўхталайлик. Маълумки, мамлакатимиз аҳолисининг катта қисми - деярли 60 фоизи қишлоқ жойларида яшайди. Бугунги кунда айнан қишлоқ жойларида одамларни иш билан банд қилиш, даромад манбалари билан таъминлаш, айниқса, кескин муаммо бўлиб турибди. Бу муаммо ер ва, биринчи галда, сув ресурсларининг чекланганлиги билан боғлиқ.

Табиийки, бу масалани қишлоқ ҳўжалиги ўз ҳолига ҳал қила олмайди. Бунинг устига, қишлоқ ҳўжалиги соҳасида ишлаб чиқариш самарадорлигини янада ошириш ишчи қучларини қамайтириб боришни тақозо этади. Бу эса ўз навбатида қишлоқ аҳолисини иш билан таъминлаш борасида янги муаммоларни келтириб чиқаради.

Ҳўш, бу муаммонинг қандай ечими бор?

Ҳаммамизга маълумки, биз қишлоқ жойларида йирик саноат комплексларини барпо эта олмаймиз. Чўнки улар ўз-ўзини қопламайди ва қутилган самарани бермайди.

Бу борада собиқ совет даврида ўзини мутлақо оқлаган тажрибани қўллаш ҳам мумкин эмас. Бу номақбул тажриба шундан иборат эдики, шаҳарларда катта-катта саноат комплекслари - мажмуалари бунёд этилиб, уларда ишлаш учун эса одамлар 60-70 километр узоқликда жойлашган қишлоқ жойларидан ташиб келтирилди. Бундай номақбул тажрибани биз Фарғона, Андижон, Тошкент, Бухоро тўқимачилик комбинатлари ва бошқа қўлгина корхоналар мисолида кўрганимиз ва ўзини оқламаганини ҳам яхши биламиз.

Модомки, шундай экан, бугунги мавжуд вазиятдан қандай чиқишимиз керак? Бу муаммони ҳаммамиз бир-галикда ҳал қилишимиз зарур. Лекин бу ўта оғир вазифани ечимда жойлардаги раҳбарлар - ҳўжалик мутасаддиларидан тортиб туман ва вилоят ҳўқимликлари раҳбарларигача - асосий ташаббускор бўлиши даркор.

Бунинг учун эса қишлоқ жойларида, биринчи галда, тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнеснинг жадал ривожланиши учун зарур бўлган барча шарт-шароит ва қафолатларни яратиш, деҳқон ва фермер ҳўжаликлари фаолиятининг самарадорлигини ошириш орқали янги-янги иш жойлари ташкил этиш керак.

Шу ўринда бир савол туғилади: бу ишни амалга ошириш учун зарур шарт-шароит ва омиллар борми? Биргина қишлоқ ҳўжалик хомашёси ва мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлаш соҳасини олиб кўрайлик.

Ҳозирги вақтда мамлакатимиз бўйича етиштирилаётган ҳосилнинг қанча қисми қайта ишланаётганини кўрсатувчи фактларга мурожаат қилсак, меванинг атиги 15 фоизи, сабзавотнинг 10 фоизи, полиз маҳсулотларининг 5 фоизи, узумнинг 23 фоизи, терининг 26 фоизи, жўннинг 15 фоизи, гўштининг 25 фоизи, сутнинг 5 фоизи қайта ишланаётганини кўриш мумкин.

Мана шу рақамларнинг ўзиёқ иқтисодиётнинг муҳим соҳаси ҳисобланган тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес ривожини учун фойдаланилмаётган қанча имкониятлар мавжудлигини аққол кўрсатиб турибди. Биз ана шу имкониятлардан тўла фойдалана олсак, мазкур соҳа аҳолини иш билан таъминлашда, энг муҳими, одамларнинг даромадини оширишда янги манба бўлиб хизмат қилади. Бундай имкониятларимиз ҳақида эса кўп гапириш мумкин.

Шуни унутмаслик зарурки, бугунги кунда етиштирилаётган пахта хомашёсининг фақат 25 фоизигина ўзимизда қайта ишланмоқда ва тайёр маҳсулотга айлантирилмоқда. Ҳисоб-китоблар шунини кўрсатмоқдаки, пахта толаси узлуксиз ва ҳар томонлама сифатли қайта ишланиб, тайёр маҳсулотга айлантирилса, ундан олинладиган даромад 6-7 баробар ортиши мумкин.

Айни пайтда шунини ҳам ёдда тутиш керакки, бунинг учун энг замонавий технологиялар, энг илғор усулна ва дастгоҳлар зарур.

Ва табиийки, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот рақобатбардор, жаҳон бозори талабларига жавоб берадиган бўлиши учун катта инвестициялар керак, албатта. Азиз ватандошлар!

Тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес ривожининг беқийс аҳамияти ҳақида гап бора-бора, биз нарсани ҳеч қачон унутмаслигимиз лозим. Мазкур муаммони ечиш орқали, яъни, биз барча юртушларимизни тадбиркорлик, ишбилармонлик, кичик ва ўрта бизнес соҳасига жалб қилар эканмиз, уларнинг хусусий тадбиркорлик фаолиятини ташкил этишда зарур шарт-шароитни яратиш керак эканмиз, шу билан жаҳиятимизни сиёсий, иқтисодий ва керак бўлса, маънавий жиҳатдан янгилашнинг мазмун - моҳиятини белгилаб берадиган асосий вазифани - ўрта синф, мулкдорлар синфини шакллантириш вазифасини ҳал этган бўламиз.

Биз мулкдорлар синфини шакллантирар эканмиз, ўз навбатида, бу орқали одамларнинг меҳнат бўлган муносабати, тафаккур тарзи, аҳолининг менталитети ва дунёқарашини ҳам ўзгартиришга эришган бўламиз.

Ҳеч қандай мол-мулкка эга бўлмаган, давлатга бутунлай қарам, мени давлатнинг ўзи боқадиган, дея боқимандалик қайфияти билан яшайдиган ҳолатдан ўзининг ҳалол меҳнати билан қўлга киритган, ўзининг ҳам, болаларининг ҳам фаровонлигини таъминлайдиган мулкка эга бўлган, биринчи галда, ўз қучи, билими, тажриба ва ташаббусига таяниб иш юритадиган мулкдорлик ҳолатига ўтиш - буларнинг барчаси осон кечмайдиган, лекин ўта муҳим ҳаётий жараён.

Мамлакатимиз ва халқимизнинг тақдири, келажиги мана шу жараёни қай даражада муваффақиятли амалга ошира олишимизга боғлиқ. Буни барчамиз чўқур тушуниб олишимиз даркор.

Шуниси эътиборлики, бундай одамлар йил сайин кўпайиб бормоқда, улар, таъбир жоиз бўлса, барқарорликнинг асосий қафолатига, жаҳиятимизнинг тақдирига ва юксалиш сари боришда мустаҳкам таянч ва ҳаракатлантирувчи қуча айланимоқда.

Юқорида айтилган фикрларни умумлаштирган ҳолда, биз барчамиз, ягона бир хулосага келишимиз табиий. Яъни, кичик ва ўрта бизнес, хусусий тадбиркорлик мамлакатнинг нафақат ялпи ички маҳсулотини шакллантиришда асосий бўгин, балки аҳоли бандлиги ва даромадлари манбаининг, миллий фаровонликка эришишнинг муҳим омилли ҳам бўлиши даркор.

Ҳурматли мажлис иштирокчилари! Энди сизлар билан кейинги йилларда юртимизда кичик ва ўрта бизнесни рағбатлантириш ва ривожлантириш бўйича амалга оширилган ишларни кўриб қайлайик.

Шубҳасиз, биз мустақиллик йилларида бу борада изчил давлат сиёсатини олиб бориб, муайян ижобий натижаларни қўлга киритдик. Хусусан, агар 1991 йилда бу соҳанинг ялпи ички маҳсулот таркибидagi улуши атиги 1,5 фоиз бўлган бўлса, 2000 йил натижаларига кўра бу кўрсаткич 31 фоизни ташкил этади.

2001 йилнинг биринчи ярмида иқтисодиётимизнинг бу соҳаси ҳам бир маромадта ривожланди. Кичик ва ўрта бизнеснинг ялпи ички маҳсулот таркибидagi улуши, қийёсий кўрсаткичлар бўйича, ўтган йилнинг биринчи ярим йилига нисбатан 2 фоизга ошди ва қарийб 32 фоизни ташкил этади.

Бугунги кунда юртимизда 190 мингга ўрта ва кичик корхона фаолият кўрсатмоқда. Бу - йил бошидагига нисбатан 16 мингга кўп демакдир. Бу давр мобайнида тижорат банклари ва бошқа молия тузилмалари орқали талабларига жавоб берадиган бўлиши учун катта инвестициялар керак, албатта. Азиз ватандошлар!

Бундай чора-тадбирлар туфайли қўшимча равишда 178 мингга янги иш ўрни ташкил этилди. Бу эса ярим йиллик прогноз кўрсаткичларидан 27 фоиз кўпдир.

Бугунги кунда 3 миллион киши ёки мамлакатимизда иш билан банд бўлган аҳолининг ҳар уч нафаридан бири кичик ва ўрта бизнес соҳасида меҳнат қилмоқда. Кейинги йилларда кичик ва ўрта бизнес фаолиятининг ҳуқуқий асосларини шакллантириш бўйича катта ишлар амалга оширилди, қўлай солиқ тартиби яратилди.

Банк тизими хусусий тадбиркорлик тузилмалари билан самарали ҳамкорликда ишлаш бошлади.

Бу мақсадлар учун ҳориздан 455 миллион АҚШ доллари миқдоридagi кредит маблағлари жалб этилди.

Лекин, шунини таъкидлаш керакки, кўрилаётган бундай чора тадбирларга қарама-қарши, иқтисодиётнинг бу соҳасида мавжуд бўлган улкан салоҳиятдан ҳанузгача тўлиқ фойдаланилмаяпти.

Биринчи галда, аксарият одамлар онгидagi иқтисодий тараққиётни, аҳолини иш билан таъминлаш ва унинг даромадларини кўпайтиришнинг бош омилли бўлган кичик ва ўрта бизнесга, хусусий тадбиркорликка нисбатан муносабат тубдан ўзгаргани йўқ.

Афсуски, биз кичик бизнес ва тадбиркорликнинг иқтисодий ҳаётимиздаги ўрни ҳақида кўп гапираемиз, амалда эса уларнинг муваффақиятли ривожланишини рағбатлантириш, бунинг учун зарур қафолатларни таъминлаш борасида барча қуч ва имкониятларимиздан тўла фойдаланмаймиз. Бу таассуфли ҳолини тасдиқлайдиган баъзи бир аниқ фактларга тўхталиб ўтмоқчиман.

Юқорида айтиб ўтганимдек, мамлакатимизда тадбиркорликни ривожлантириш учун тегишли меъёрий-ҳуқуқий асос яратилган. Бирок амалдаги қонунларнинг чўқур таҳлили уларни тақомиллаштириш ва янги ҳаётнинг ўзи талаб қилётган ҳуқуқий ҳужжатлар билан тўлдириш зарурлигини кўрсатмоқда.

Афсуски, амалдаги баъзи ҳуқуқий ҳужжатларимиз турлича талқин қилиниши мумкин. Бу эса айрим идоралар ва маҳаллий ҳокимият органлари томонидан тадбиркорлар манфаатларига зиён етказувчи ҳужжат ва қарорлар қабул қилинишига йўл очиб бермоқда.

Шуни таъкидлаш керакки, баъзи меъёрий ҳужжатлар тадбиркорлик субъектлари манфаатларини эмас, балки айрим идоралар манфаатларини назарда тутган ҳолда ишлаб чиқилган.

Масалан, биноларни ижара олиш учун тегишли шартномалар фақат бир йил муддатга тузилади. Натижада тадбиркор шартнома келими йил учун узайтириладими-йўқми - билмайди.

Бунинг устига, ижара берувчилар ўзининг монополия ҳуқуқидан фойдаланиб, бундай шартномаларни кичик корхоналар учун олдиндан ноқулай, ҳатто айтиш

мумкинки, уларни ночор ахволга солиб қўядиган шартлар асосида тузишга мажбур қилади.

Адлия вазирлиги, Давлат мулк қўмитаси барча манфатор идора ва тузилмалар билан биргаликда амалдаги қонун ҳужжатларини, айниқса, меъёрий ҳужжатларни қайтадан жиддий инвентаризация қилишлари, кичик ва ўрта бизнес субъектларининг, хусусий тадбиркорликнинг ривожланишига фов-тўсиқ бўлаётган қоида ва низомларни аниқлаб, уларни бартараф этишлари зарур.

Кўплаб тадбиркорлар, айниқса, эндигина иш бошлаётган ишбилармонлар, **табиийки, тадбиркорлик фаолиятини ташкил этиш асослари, унинг юридик ва иқтисодий шарт-шароитлари тушунарли тарзда баён этилган ҳуқуқий ҳужжатлар тўпلامларига эҳтиёж сезади. Улар ана шундай қўлланма ва маълумотномалар чоп этилиб, кенг тарқатилмагани туфайли қийинчиликларга дуч келмоқда.**

Адлия вазирлиги, Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси, Давлат матбуот қўмитаси кичик ва ўрта корхоналарни ташкил этиш, хусусий тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш масалалари бўйича меъёрий ҳужжатлар тўпламлари, маълумотнома ва методик адабиётларни кенг қўламда чоп этиб, тарқатишни ташкил қилишлари зарур.

Кейинги масала. **Кичик ва ўрта бизнес субъектларини рўйхатдан ўтказиш тартибини бирмунча соддалаштириш керак.**

Эндигина иш бошлаётган тадбиркор ҳали бу соҳага қадам қўйиб улгурмасданок, ўз корхонасини рўйхатдан ўтказиш пайтидан бошлаб турли-туман бюрократик тўсиқларга, қўпича очикдан-очик таъмағирлик ҳолатларига ҳам дуч келади.

Айниқса, қишлоқлардаги тадбиркорлар мушқул ахволда қолмоқда, улар бюрократик найраглар туфайли туман марказларига, баъзан эса, вилоятдаги идораларга кўп мартабала қатнашга мажбур бўлмоқда.

Ўзингиз ўйланг, бирон кичик корхонани рўйхатдан ўтказиш учун 7 та идорага мурожаат қилиш керак бўлса, 40 тага яқин ҳар хил ҳужжатни тақдим этиш талаб қилинса, улардан 28 таси эса бир-бирини тақдорладиган ҳужжатлар бўлса, бу бемаънавлики қандай изоҳлаш мумкин? Корхонани рўйхатдан ўтказиш ва турли идораларда ҳисобга қўйиш чоғида ҳам ортиқча, ўзини оқламайдиган тартиблар ўрнатилган.

Мисол учун, низомнинг кўплаб нуқсалари, нусха бўлганда ҳам нотариус томонидан тасдиқлангани, рўйхатдан ўтказилгани ҳақидаги қарор нуқсалари, фирма номи ҳақидаги ғувоҳнома сингари ҳужжатларни тақдим этиш талаб қилинади.

ТОПТИРИШ - ТАРАҚҚИЁТ ТАРОВИ

ЕТТИ ИҚЛИМДАН БИР ШИНГИЛ

БУШ ПУТИННИ КЎНДИРМОҚЧИ

Хабарларга қараганда, келгуси ҳафтада Генуяда "катта саккизлик" давлатлари раҳбарлари саммити бўлиб ўтади.

Унда Қўшма Штатлар президенти Жорж Буш Россия Федерацияси раҳбари Владимир Путин билан иккинчи бор учрашади. Бушнинг мақсади Путинни ўз маъмурияти ишлаб чиққан Ракета Ҳужумидан Мудофаа (РХМ) тизимига қўйиб қўйишдир. Зотан, нафақат Россия, балки, дунёнинг бир қанча етакчи давлатлари ҳам АҚШнинг 1972 йилги шартномадан чиқишига қарши бўлмақдалар.

Хусусан, кучи кеча Москвага сафар қилган Хитой раҳбари Цзян Цзэминь Пекин ва Москва жаҳонда тинчликни сақланишига, жавобгардир, Американинг РХМ тизими эса сўнгги 30 йил ичидagi барқарорликка пўтур етказиши табиий, дея фикр билдириди.

ЕЧИМИ ТОПИЛМАЁТИР

Тель-Авив яқинидаги Биньямин шаҳрида юз берган террорчилик ҳаракати туфайли икки нафар исроиллик аёл ҳалок бўлиб, бир қанча кишилар оғир жароҳатланган эди.

Гарчи, ушбу хужу жавобгарлигини "Ислом жиҳоди" жангарилари ўз зиммасига олганига қарамастан, кеча Исроил танклари ўрду дараёси гарбий қирғоқдаги Женин ҳамда Тулкареш шаҳарлари ёнидаги Фаластин истеҳкомларини ўққа тутишди. Бош вазир Ариэл Шароннинг айтишича, ҳозирда Арофат маъмурияти террорга қарши ҳеч қандай амалий чоралар қўрган йўқ. Шу боис исроилликлар ҳар бир хужумга жавоб қайтаришга мажбурдилар.

Маълумотларга қўра, ўтган йилнинг сентябр ойидан буюн минтақада 650 нафардан ортиқ киши ҳалок бўлди.

МОЖАРО ҲАЛ ЭТИЛМАДИ

Ҳиндистон бош вазири Атал Бихари Вахпани ва Покистон президенти Первез Мушарраф ўртақда Агра шаҳрида бўлган учрашув ижобий натижа бермади.

Боиси, икки давлат орасига нифок солиб турган Қашмир муаммоси бу сафар ҳам ўз ечимини топмади. Чунки, ҳар икки томон мазкур минтақага ҳўжайин бўлиш даъвосидан воз кечмапти. Лекин, иккала раҳбар ҳар йили учрашиб туришга келишиб олдилар.

Мулоқот вақтида эса ҳинд армияси ва ислом жангарилари ўртасида отишма юз бериб, 20 дан ортиқ киши вафот этди. Ҳозирда Ҳиндистон Покистонни қуролли қўзғолчиларни қўллаб-қувватлашда айбалаётган бўлса, расмий Исромобод уни рад этмоқда.

ПОРТЛАШ ҚЎРБОНЛАРИ

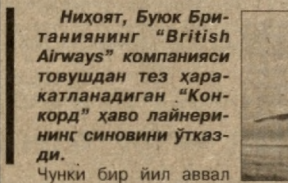

"Синхуа" агентлигининг хабар беришича, Хитойнинг шимолий-гарбидagi Шэньси вилоятида юз берган портлаш туфайли камиди 47 нафар киши ҳалок бўлди ва 80 дан ортиқ киши жароҳатланди.

Полициянинг маълум қилишича, апрел ойида ноқонуний портловчи моддалар ишлаб чиқарувчи фабрикаларни тугатиш борасида ўтказилган тадбирдан сўнг келтирилган портловчи моддаларнинг нотўғри сақланиши сабабли фожиа келиб чиққан.

Ундан аввалроқ, март ойида Шинцзян шаҳрида "қўлбола" бомба туфайли 100 дан ортиқ киши ҳаётдан қўз юмган ҳамда ушбу жиноятга алоқадорликда гумон этилиб, ўч киши олий жазага тортилган эди.

ТОВУШДАН ТЕЗ УЧАДИ

Ниҳоят, Буюк Британиянинг "British Airways" компанияси товушдан тез ҳаракатланадиган "Конкорд" ҳаво лайнерини синновини ўтказди.

Чунки бир йил аввал Париж яқинида шу русумдаги аэробуснинг ҳалокати сабабли бу хилдаги барча самолётларнинг парвози тўхтатиб қўйилганди. Ушунда "Air France" компаниясига тегишли "Конкорд" Шарль де Голль аэропортидан кўтарилигандан кейинок ёнғин туфайли қулаб тушган ва 109 йўловчи ҳамда 4 нафар экипаж аъзоси ҳаётдан бевақ қўз юмган эди. Шундан сўнг, французлар марҳумлар оила-аъзоларига 100 миллион АҚШ долларидан ортиқ миқдорда тоvon пули тўлаган бўлса, бугун инглиз компанияси "Конкорд" таъмирига 17 миллион фунт стерлинг сарфлади. Маълумотларга қўра, сентябр ойидан Лондон - Нью-Йорк йўналиши бўйича шундай аэробуслар қатнай бошлади.

Молиявий Янгиликлар Агентлиги "Виртуал кутубхонаси" билан ҳамкорликда тайёрланди.

масалалардан бири - аҳолини иш билан таъминлаш борасида катта натижаларга эришилди.

Айтиш мумкинки, "ЎзДэУавто" Ўзбекистонда бутун бир автомобил саноатининг кенг миқёсда ривожланишига туртки бўлди. Жанубий Корея автомобилчилик билин аҳдлашувга эришилгандан сўнг қўл вақт ўтмай, туркияликлар ҳам Ўзбекистон билан автомобилсозликда ҳамкорлик қилишга қизиқиб қолди. Шу тарихи Туркия билан Самарқандда микроавтобуслар ва юк машиналарини ишлаб чиқарадиган қўшма корхона яратиш тўғрисида битим имзоланди. Бугунги кунда "СамКоравто" заводда ишлаб чиқарилаётган автомобиллар ҳам юрtdошларимиз оғирини ёнғил, олис манзилларини яқин қилапти. Завод ҳозир беш хил русумда автомобил ишлаб чиқарапти.

Ватанимиз мустақиллигининг тўғрида Президентимиз юртимизда автомобил заводи қўришдек эзгу орузини айтиб, айримларини ҳайратга солган эди. Бугун эса бу орзу тўла ушалиб, Ўзбекистон автомобил саноати мамлакатимизнинг ўн йиллик мустақил тараққиётидаги катта ютуқлардан бирига айланганига қўшув бўлиб турибмиз.

Фарҳод АРЗИЕВ (ЎЗА).

дитар мижозларнинг қарзларни қайтариш бора-бора ишончли нуфузи ҳамда барқарор молиявий кўрсаткичлари асосида берилсин.

Шунингдек, тадбиркорлик билан шуғулланишни, ўз ишини очиниш истаидилангани ва ўрнатилмаётган усулларни кичик ва ўрта тадбиркорлик субъектлари босқичма-босқич ижарага бериш ёки лизинг асосида сотиш ҳақидаги маълумотлар базасини шакллантирсин.

Дунёдаги ривожланган мамлакатлар тажрибаси шундан далолат берадики, кичик ва ўрта корхоналарнинг моддий-хомашё ресурслари ҳамда усуналардан фойдаланиш имкониятларининг орттиши, энг асосийси, уларнинг барқарор ривожланишида узок муддатли кооперация алоқаларини йўлга қўйиш орқали йирик фирмалар билан ҳамкорлигини кенгайтириш мумкин омили ҳисобланади.

Бундан ҳар икки тараф манфаат қўради. Бир томондан, бу кичик ва ўрта корхоналар барқарорлигини оширишга қўмалашади, уларнинг йирик бюротмаларга эга бўлиши ҳамда моддий-хомашё ресурсларидан фойдаланиши учун кенг йўл очади, махсулот бозорини қаролатлади.

Иккинчи томондан, йирик корхоналар кичик корхоналарнинг афзал хизматларидан, яъни уларнинг янги турдаги махсулотлар ишлаб чиқариши нисбатан кам харажат билан тез ўзлаштира олиш қобилиятидан фойдаланиб, ўз махсулотларининг рақобатбардошлигини оширади.

Мамлакатимиздаги кўпгина йирик корхоналар ҳам, агар ишни ўзаро манфаатли тарзда ташкил этишни истаса, кичик бизнес иштирокчиларини ўз атрофида ана шундай ҳамкорлик асосида уюштириш имкониятига эга.

Вазирлар Маҳкамасининг тегишли комплекслари Макроиктисодиёт ва статистика вазирлиги, Давлат мулк кўмитаси, идоралар, ҳўжалик бирлашмалари ва корхоналар, Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси билан бирлашганда икки ой муддат ичида мамлакатимиздаги йирик ва кичик корхоналар ўртасида кооперация алоқаларини кенгайтириш дастурини ишлаб чиқиб, Вазирлар Маҳкамасига тасдиқлаш учун тақдим этсин.

Катта аҳамиятга эга бўлган ана бошқа бир масала, бу хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнеснинг молиявий ресурслардан фойдалана олиш имкониятидир.

Гарчи сўнгги бир ярим йил мобайнида бу соҳадаги молиялаштириш ҳажмларида ижобий силжишлар кўзга ташланаётган бўлсада, кредитлар бериш жараёнини соддалаштириш масаласи ҳамон доллар бўлиб турибди. Табиийки, биз орқа-олдига қарамай кредит бериш тарафдори эмасмиз, чунки уларнинг бир қисми охири-оқибатда қайтарилмай қолиши мумкин. Лекин банклар учун хусусий тадбиркорлар, кичик ва ўрта бизнес субъектлари орасидан ишончли мижозлар доирасини шакллантириш вақти келди. Токи кре-

сулотларни сувтекинга ташқарига чиқарамиз, сўнг эса уларни қайта ишланган, чиройли қадоқланган ҳолда уч баробар қимматига сотиб оламиз.

Айниқса, айнан ана шу тармоқлар ва тузилмалар учун мутасадди бўлган раҳбарлар ва масъул мутахассислар ўша бежирим қадоқланган махсулотларни жон-жон деб сотиб олиб, бу ҳам етмагандек, айтилмай, ана шу оддий кетчуп ва шунга ўхшаш махсулотлар аслида ўзимиз экспорт қилган хомашёдан тайёрланганини эсидан чиқариб, уларни мактаб ўқитушига нима деса бўлади?

Бир пайтлар савдо тизимида қўшмача қиймат яратилмади, деган фикр мавжуд эди. Бундай эски тушунча айрим раҳбарлар оғида ханузгача сақланиб қолган. Бозор иқтисодиёти эса бунинг аксини кўрсатмоқда.

Савдода махсулотнинг нафақат янги қиймати, балки унинг сифат жиҳатидан тубдан яхшилланган ташкил қўрилиши, харидорнинг бўлган мутлақо янги шакли яратилди, кўпинча бу жараён товарнинг нархини белгилашда унинг қийматидан ҳам кўпроқ аҳамиятга эга бўлади. Буни ҳамма билиши ва эътиборда тутиши лозим.

Хурматли дўстлар! Банкротликка учрамаслигини яна бир мўҳим омили бу - ўз бизнесини бошқаришни такомиллаштириш, бошқача айтганда, менежмент санъатини пухта эгаллашдир. Катта бизнесга нисбатан кичик бизнесда менежментнинг роли кўпроқ аҳамият касб этади, чунки кичик бизнес соҳасида ишлаб чиқаришнинг тежорлиги, моллашувчанлиги катта бизнесга нисбатан анча юқори бўлиши лозим.

Менежмент ҳақида сўз юритар эканмиз, шундай табиий савол туғилади: хўш, бугун кичик бизнес учун бошқарувчилар тайёрлаш билан ким шуғулланипти, ким ташкилотчи-тадбиркорлар тайёрлапти?

Маълумки, бизда бундай мутахассисларнинг муайян қисми олий ўқув юртларида тайёрланади. Биз ўз олдимизга кичик бизнесни, микрофирмаларни жадал ривожлантириш мақсадини қўйган эканмиз, қуйдаги саволларга аниқ жавоб топишимиз керак. Бу соҳа учун профессионал даражада тайёрланган мутахассисларга бўлган эҳтиёжнинг олий ўқув юртларининг ўзи қаноатлантира оладими? Қолаверса, бунинг учун тўрт йил ўқитиш шартми?

Бугунги кунда кичик ва ўрта корхоналар ўз фаолиятида қўллаб муаммоларга дуч келмоқда. Бунга аввало, аксарият тадбиркорларнинг ўзи малака жиҳатидан замонавий талабларга жавоб бера олмаслиги, уларнинг ҳуқуқий маданият ва иқтисодиёт асосларини пухта билмаслиги, бизнесрежаларини тўғри ишлаб чиқиш, кредит олиш учун ҳужжатларни тўғри расмийлаштириш, ҳисоб-китобни тўғри юритиш, ҳўжалик шартномаларини тузишда тажриба ва билимнинг етишмаслиги ҳам сабаб бўлмоқда.

Айни ана шу ҳолатлар, кўпинча турли-туман майда мутахассисларнинг муайян қисми олий ўқув юртларида тайёрланади. Биз ўз олдимизга кичик бизнесни, микрофирмаларни жадал ривожлантириш мақсадини қўйган эканмиз, қуйдаги саволларга аниқ жавоб топишимиз керак. Бу соҳа учун профессионал даражада тайёрланган мутахассисларга бўлган эҳтиёжнинг олий ўқув юртларининг ўзи қаноатлантира оладими? Қолаверса, бунинг учун тўрт йил ўқитиш шартми?

Бугунги кунда кичик ва ўрта корхоналар ўз фаолиятида қўллаб муаммоларга дуч келмоқда. Бунга аввало, аксарият тадбиркорларнинг ўзи малака жиҳатидан замонавий талабларга жавоб бера олмаслиги, уларнинг ҳуқуқий маданият ва иқтисодиёт асосларини пухта билмаслиги, бизнесрежаларини тўғри ишлаб чиқиш, кредит олиш учун ҳужжатларни тўғри расмийлаштириш, ҳисоб-китобни тўғри юритиш, ҳўжалик шартномаларини тузишда тажриба ва билимнинг етишмаслиги ҳам сабаб бўлмоқда.

Айни ана шу ҳолатлар, кўпинча турли-туман майда мутахассисларнинг муайян қисми олий ўқув юртларида тайёрланади. Биз ўз олдимизга кичик бизнесни, микрофирмаларни жадал ривожлантириш мақсадини қўйган эканмиз, қуйдаги саволларга аниқ жавоб топишимиз керак. Бу соҳа учун профессионал даражада тайёрланган мутахассисларга бўлган эҳтиёжнинг олий ўқув юртларининг ўзи қаноатлантира оладими? Қолаверса, бунинг учун тўрт йил ўқитиш шартми?

Бугунги кунда кичик ва ўрта корхоналар ўз фаолиятида қўллаб муаммоларга дуч келмоқда. Бунга аввало, аксарият тадбиркорларнинг ўзи малака жиҳатидан замонавий талабларга жавоб бера олмаслиги, уларнинг ҳуқуқий маданият ва иқтисодиёт асосларини пухта билмаслиги, бизнесрежаларини тўғри ишлаб чиқиш, кредит олиш учун ҳужжатларни тўғри расмийлаштириш, ҳисоб-китобни тўғри юритиш, ҳўжалик шартномаларини тузишда тажриба ва билимнинг етишмаслиги ҳам сабаб бўлмоқда.

Айни ана шу ҳолатлар, кўпинча турли-туман майда мутахассисларнинг муайян қисми олий ўқув юртларида тайёрланади. Биз ўз олдимизга кичик бизнесни, микрофирмаларни жадал ривожлантириш мақсадини қўйган эканмиз, қуйдаги саволларга аниқ жавоб топишимиз керак. Бу соҳа учун профессионал даражада тайёрланган мутахассисларга бўлган эҳтиёжнинг олий ўқув юртларининг ўзи қаноатлантира оладими? Қолаверса, бунинг учун тўрт йил ўқитиш шартми?

Бугунги кунда кичик ва ўрта корхоналар ўз фаолиятида қўллаб муаммоларга дуч келмоқда. Бунга аввало, аксарият тадбиркорларнинг ўзи малака жиҳатидан замонавий талабларга жавоб бера олмаслиги, уларнинг ҳуқуқий маданият ва иқтисодиёт асосларини пухта билмаслиги, бизнесрежаларини тўғри ишлаб чиқиш, кредит олиш учун ҳужжатларни тўғри расмийлаштириш, ҳисоб-китобни тўғри юритиш, ҳўжалик шартномаларини тузишда тажриба ва билимнинг етишмаслиги ҳам сабаб бўлмоқда.

Айни ана шу ҳолатлар, кўпинча турли-туман майда мутахассисларнинг муайян қисми олий ўқув юртларида тайёрланади. Биз ўз олдимизга кичик бизнесни, микрофирмаларни жадал ривожлантириш мақсадини қўйган эканмиз, қуйдаги саволларга аниқ жавоб топишимиз керак. Бу соҳа учун профессионал даражада тайёрланган мутахассисларга бўлган эҳтиёжнинг олий ўқув юртларининг ўзи қаноатлантира оладими? Қолаверса, бунинг учун тўрт йил ўқитиш шартми?

хуқуқбузарликларни келтириб чиқармоқда ва бу ҳуқуқни ҳимоя қилиш ҳамда назорат органларининг айрим нопок ходимларига қўл келмоқда.

Бунинг натижасида улар тадбиркорларга беғараз ёрдам бериш, қўллаб-қувватлаш, ўз вақтида маслаҳат бериб, ана шундай хуқуқбузарликларнинг олдини олиш ўрнига, ҳатто баъзан кўролмаслик каби эскича дунёқараш асоратлари ханузгача яшаб келмоқда. Аксарият кишилар онгиди тадбиркор дегани, бу - хуқуқбузарликка мойил, қандайдир текин даромад ҳисобидан кўн қўрувчи одам, деган нотўғри тасаввур ва қарашлар ҳам, афсуски, йўқ эмас.

Такрор айтаман, бу - совет тузумидан мерос бўлиб келаётган нотўғри қарашдир, ундан илоҳий борица тезроқ қутулиш даркор. Албатта, барчамиз яхши тушунамиз: кўпчиликини ўзига тортадиган ҳар қандай катта ҳаракат тўлқинларида бу ҳаракатга канадай ёпишиб оладиган ноинсоф, йиғмонсиз қимсалар ҳам пайдо бўлиши табиий. Аммо бургага аччиқ қилиб, кўрпага ўт қўйиш ақлданми?

Одамларимизда, айниқса, ёшларимизда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш учун қизиқиш ва рағбат уйғотишимиз керак. Улар ўз иши, ўз бизнесини ташкил этиши учун барча иқтисодий ва ҳуқуқий шартшароитларни яратиб беришимиз лозим.

Токи улар ўзининг тадбиркор эканидан уялмасин, аксинча, бундан фахрланиб, ғурурланиб юрсин. Чунки бутун дунёда тадбиркор деганда одамнинг тасаввурига фаол ишбилармон, кучли ташкилотчи, омиликор раҳбар, пухта тайёрлагичка эга, юксак маънавият мутахассиси келади.

Яна ва яна таъкидламоқчиман: биз жамиятимизда тадбиркорлик руҳини қарор топтиришимиз ва уни ҳар томонлама мустаҳкамлашимиз керак.

Шу муносабат билан буюк Амир Темур бобоимизнинг ҳозирги кунимиз учун ҳам долзарб бўлган бир ҳикмати оқсатмоқчиман: "Ишбилармон, мардлик ва шижоат соҳиби бўлган, азии қатъий, тадбиркор ва ҳўшёр бир киши минг-минглаб тадбирсиз, лоқайд кишилардан афзалдир".

Доимо эса тутишимиз лозимки, тадбиркорлик, ишбилармонлик фазилатлари халқимизнинг қонида азалдан яшаб келади. Барчамиз бир ҳақиқатни яхши англаб олишимиз зарур: тарихнинг қайси даврини олайлик, ҳонлар ва амирлар эмас, амалдор-туралар ва турли-туман текширувчилар эмас, балки ғайрат-шижоатли, ташаббускор ва тадбиркор инсонлар мамлакатнинг гуллаб-яшнаши ва халқ фаровонлигини таъминлаганини қўрамиз.

Мен аждодларимиздан мерос қолган ана шу эзгу анъаналарга содиқ бўлиб, уларни бугунги замон талаблари билан уйғунлаштирган ҳолда, олдимизга қўйган буюк мақсадларга эришиш йўлида барчангизни, бутун халқимизни бир ёқадан бош чиқариб, баҳамжихат ҳаракат қилишга даъват этаман.

Эътиборларингиз учун раҳмат.

Сўзимнинг ниҳоясида

ОРЗУЛАРИ УШАЛАЁТГАН ЮРТ

апрелида "ЎзДэУавто" Латвия пойтахти Ригада ўз ваколатхонасини очди. Хитойда ҳам ўзбек автомобиллари харидорлар тобора қўлайиб бораётди. Мутахассисларнинг фикрича, кўп миллионли нуфусга эга Россия ва аҳолиси сони миллиарддан ошган Хитой Ўзбекистон автомобиллари учун яшагини бозордир.

Ўзбекистон ўз автомобил саноатига эга бўлиб нима толди, деган саволга иқтисодчиларимизда жавоб бериб, Иқтисодчи бўлмаган кўпчилик замондошларимиз ҳам бир мантқиқа ишонини тайин: машина ҳам уй-жой ёки ер каби бир мулкдир. Мулкни бора-бора давлатлидир. Демакки, автомобил саноати ҳам Ўзбекистон мустақиллигини, фуқаролари фаровончилигини мустаҳкамловчи бир омили бўлгани шубҳасиз. Юрт аҳли ўзини мустақил санасача унда на ишлаб чиқариш, на табиий ва на маънавий бойлик бўлмаса, бундай давлатнинг ҳоли не кечажагини тасаввур этиш қийин эмас. Бизда эса буларнинг барчаси мавжуд.

Мўҳими ҳар бир инсон ўз салоҳиятини тўғри баҳолаш ва юртимизда яратиб берилаётган имкониятлардан оқилона фойдаланишида.

Илгари айтилган бўлсада, бу гап ҳам бир мулоҳазани четлаб ўтиш қийин. Шўро замонидида кимдир машина оломоқчи бўлса, неча йил навабда турар, кимларгадир ялиниб-ёловар эди. Бугун эса овоз Ўзбекистонда бутунлай ўзгача манзара: машина ўзимиздан чиқди, бозору дўконларда "Нексия" дейсизми, "Тико" ё "Дамас" дейсизми ярақлаб турибди, танласангиз бас!

1998 йилдан бери "Нексия" ҳайдаман, дейди ўзбек машинаси илосмандларидан бири - қозғистонлик Жолдасбой Оразов. "Нексия" ҳар томонлама қўлай, чиройли ва техник жиҳатдан ишонарли, мустаҳкам автомобил. Ҳозиргача ундан бирор ноийдиган жихат топмадим. Шунинг учун яқинда битта "Дамас" ҳам сотиб олдим.

(Боши 1-бетда)

Муқояса учун айтиш мумкинки, Россиянинг Тольятисидagi "Жигули" ишлаб чиқариладиган завод ўз вақтида 6 йил дегадда қўриб битказилганди.

Эндигина беш ёшга кирган "ЎзДэУавто" ишлаб чиқараётган "Нексия", "Тико", "Дамас"лар бугун нафақат Ўзбекистон ёки Марказий Осиёда, балки бутун Ҳамдўстлик мамлакатларида, бир қанча бошқа хорижий давлатларда ҳам машҳур бўлиб кетди.

Жанубий Кореядаги "ДЭУ моторс" раҳбариятининг фикрича, "ЎзДэУ" автомобил заводи компаниянинг хориждаги энг муваффақиятли лойиҳасидир. Ҳозиргача заводда 250 миңдан зиёд енгил автомобил ишлаб чиқарилган. Улардан 45 миңдан кўпроғи четга сотилган. Бу янги завод учун жуда фохли кўрсаткич.

Автомобил саноати ҳам давлатнинг қудратини белгиловчи мўҳим усунрлардан саналади. Спорт ва мусика каби автомобил ҳам мамлакат номини оламга ёйди. Немислар "Мерседес" ва "BMW"си билан, шведлар "Волво"си билан, италияликлар эса машҳур "Феррари"си билан қанчалки фахрланишини билимиз. Шу маънода, ўзбек автомобиллари ҳам маънавий тобора узайтираётгани қувонарли. 1999 йилнинг

(Боши 1-бетда)

Олимларимиз ва етук мутахассисларимиз томонидан сувадан унумли фойдаланиб, мул ҳосил етиштириш мақсадида кўп йиллик тажрибаларга асосланиб, тавсиялар ишлаб чиқиш тарқатилди. Юртбо-

хизмат шохобчалари, бир сўз билан айтганда, "шаккарлар" шаҳарчаси қад ростлади. Заводага ҳақоний андозларлаги ускуналар ўрнатилди. Завод кунига 3 минг, мавсумига 40 минг тонна шаккар ишлаб чиқариш қувватига эга.

Завод қурилиши билан воҳода деҳқончиликнинг яна бир тармоғи дунёга келди — қанд далаги етиштириш тажрибаси амалиётда қўлланила бошлади. Илгари фақат пахта экиб, монокултурага қўл бўлган деҳқонлар даромадли бу соҳани ҳам қисқа фурсатда ўзлаштириб олдилар.

Илк синов йили ҳисобланган 2000 йилда 19 минг гектарда қанд далаги экилган. Сув танқислиги шароитида қўлдан қўйилган ҳисолини олиш имкони бўлмади. Негатив, қанд далагини айна саратон палласида кетма-кет саккиз марта сугориш керак. Бошқа қишлоқ ҳўжалик экинларига сув етишмай турган шароитда бу айтишга осон.

Майли, ўтган йилги ҳосилдан қўнғилларни тўлмади. Бор-йўли ўн минг тоннадан сат зиёроқ шаккар ишлаб чиқарилди, хо-

лос. Яна бир томони қанд далаги таркибида қанд моддасининг кескин пайалиб кетиши, йилги мавсумнинг пахта мавсуми билан бир вақтда турти келиши, ташини транспортлари, ишчи қўларининг етишмаслиги эндиликда ишчи ўйлаб ташкил қилиш кераклигини кўрсатди.

Ана шуларни режалаштирган ҳолда эндиликда

Бугун Хивага мўйилар қаттида қўлиб кетган шон-шўхрати, улутворилигини қайтиб берган бошқа бир воқеага эътиборингизни қаратамиз. Яъни, Маъмун академияси ҳақида.

Хивада бўлганимизда академияга қадим ранжида қилиш билан одаддаги энэртимизни бошлади. Сўхбатдошимиз академия раиси муовини, биология фанлари доктори, профессор Каримжон Сафаров бизга қисқа танишувимизда гўл вазифасини бақарди. Олимнинг сўзларига қўлоқ тутинг-а:

"Бундай нуфузли илм масканининг қадим Хивада ташкил қилинишида рамзийлик мужассам, Негатив, Хива нафқат гузал, сервикор ёдгорликлари, балки илм-фани, маданият ва маърифат маскани бўлганлиги билан ҳам оламга машҳур. 1997 йилнинг 20 октябрида шаҳарнинг қўлгу маъракатлари ташриф буюрган юртбошимиз Хивани Шарқ меъморчилигининг тенгиз жаҳоирини деб таъкидлаганлари бежиз эмас. Бу заминда қамолда етган Хоразмий, Беруний, Замакшарий, Нажмиддин Кубро, Паҳлавон Маҳмуд, Отаҳий каби буюк сиймолар шон-шўхрати шаҳар сарвқомати билан баробардир. Ана шу анжуманда юртбошимиз бундан минг йил муқаддас Хоразмда фаолият кўрсатган "Байтул ҳикма"

Маъмун академиясини қайта ташкил қилиш зарурлиги ҳақида сўз юритилар. Бу мамлакатимизда илм-фанта бўлган эътиборнинг бир кўриниши эди.

Янгиариқлик машҳур қўлол, халқ устаси Султон Отажонов ўзи ясаган нобб қўлолчилик буюмлари билан вилоят ва республика миқёсидаги турли кўргазмаларда муваффақиятли иштирок этиб келмоқда.

олинган пахта ҳосилдорлиги кескин пайасди. 1997 йилда ҳосилдорлик 28,9 центнерни ташкил қилган бўлса, кейинги пайтада 23,2 центнерга тушиб қолди. Жамоада 1997 йилда 36 центнердан шили олинган бўлиб, бу кўрсаткич, 1999 йилда 23,7 ми ташкил қилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамасининг "1999-2001 йилларда Ҳукулатида бозор ислохотларини чуқурлаштиришни жадаллаштириш дастури тўғрисида" ги қарорига асосан истиқболсиз, иқтисодий жиҳатдан ночор ҳолда зарар кўриб ишловчи ҳўжалик субъектларини тутатиш, меҳнатга лаъқатли аҳолини иш билан таъминлашга алоҳида аҳамият қаратилган эди. Ана шунга асосан, Амир Темур номи жамоа ҳўжалиги тутатилиб, унинг ўрнида фермерлар уюшмаси ташкил қилинди. Асосий тармоқ — пахтачиликда 47 та фермер ҳўжалиги вужудга келди. 636 гектар майдон имконга қараб тақсимланди. Фермерларга дала ишларида ёрдамлашиш, оғирини енгил қилиш мақсадида ҳўжалик ҳудудида МТП оқиқ турдаги ҳиссдорлик жамияти, сув хизмати, нефть маҳсулоти ва маъданли ўғитлар билан ташминлаш шахобчаси ва минн банк ташкил қилинди. Қисқа қилиб айтганда, энди деҳқонга ишлашга шароит яратилди, чинакамга эркинлик берилди. Ҳар бир фермер мустакил равишда иш юритадиган бўлади.

Натижа дастлабки йилдаёқ ўз самарасини кўрсатди. Давлатта 1550 тонна пахта топширилди. Режа бажарилмаган бўлса-да, сув тақчиллиги сезилган ўтган йилда бошқаларга нисбатан кўп ҳосил олинди. Анча маъбаб тежалди. Воҳдаги деярли барча ҳўжаликлар йилни зарар билан якунлаган бир пайтада Амир Темур номи фермерлар уюшмаси ҳисобидан 10 миллион сўм пул бор эди. Ҳалла сотиш режаси ошини билан удаланди. Бу йилги сув танқислиги йил бошидаёқ бошланди. Шунга қарамай, фермерлар шартнома режасидаги 333 тонна ўрнига 410 тонна бугдой сотдилар. Уни 20 тоннаси уруғликка қабул қилинди. Дастлабки ҳосил — пилладан қўзлангандан ошқ хирмон уюли. Айна пайтада чотқўприликлар даласида бўлган киши мул ҳосил олиш иштиқода меҳнат қилётганлари гувоҳ бўлади.

Залворли одимлар

Ўтган даврда асрларга татигулик қурилишлар амалга оширилди — "Хоразмшаккар" заводи сифату салмоғига кўра Марказий Осиёда ягона саналди. Ёки Богот туманидаги "Хива" қўшма корхонаси ихтисосига кўра қўшма санокли корхоналардан. "Турлантекс", "Маврапаласт", "Доритал", "Ўзасво" — Ҳамкорликда бунёд бўлган корхоналар бугун вилоятнинг жаҳонга юз тутган саноати жон томирлари саналди.

Бу даврда қурилган коллежлар, лицейлар, шифоналар, дам олиш масканлари... Саногатга етиш қийин.

Бу даврда турмуш тарзини қайтадан кириб келган мулкчиликнинг боблар синовдан асрлар давомида ўтган шакллари — деҳқон, фермерлар, ҳусурий корхоналар, ҳиссдорлар.

Бу даврда... яқин ўтмишда фақат ширин туш бўлган фарзандларнинг баҳри муҳит ортита бориб илм олишлари...

Бу даврда Хоразм чинакамга тўйбонга айланди. Хиванинг 2500 йиллиги жаҳон миқёсида нишонланди. Жалолиддин Мангуберди тақалудан маърақаси тилларга тушди. Нажмиддин Кубро, Хоразмий ва Замакшарий, Паҳлавон Маҳмуд, Отаҳий, Феруз каби аллома, шох ва шоирларнинг юбилейлари...

Бу даврда... энди эса бу муқаддас тупроқда "Авесто" яратганининг 2700 йиллигига таловик кетмоқда. Урганч шаҳрини қоқ иккита бўлиб оқидиган азим Шовот анҳорининг қўла соҳилида боз-мақмаз текзор бунёд этилмоқда. Боз Мангуберди ёдгорлик мажмуасига ёндош. Яқин орада шу юртининг яна бир азиз рамзи ўзини арлоқлаган заминдан мангу ватан топажак.

...Қадим воҳани кезиб чиқиш уловчи кишига бир кўнлик сафар. Гузал боғлар, ян-яшил далалар, шарқона фусункор бинолар орасидан ўтадиган теп-текис йўлдан ҳали машҳур ҳофиз Комилжон ака "Шашмаком"ни маромига еткази қўйлагунча гириллаб ўтиб-кетми хеч гапмас...

Бунда қадим юрт кишиларининг бетимсол меҳнатлари натижасини ё кўриш, ё кўрмаслик мумкин. Бу сез-гирлигиниға боғлиқ.

Аммо истиқлолдан яшарган юртни, унинг обод гўшаларини, жаҳонга машҳур осори атика, нобб меъморий обидаларини, ёқсидек кўнгли очик, захматқаш кишиларини, тадбиркор, элпарвар шўшулларини, артага умид билан боқатган ўғил-қизларини кўрмоқ, сўхбат кўрмоқ бўлсангиз...

Хуш келдингиз, Хоразмга, дейми!
Матназир АБДУЛҲАКИМ,
Жумабой МАТЎҚУБОВ,
Рўзимбой ҲАСАН,
Холмурод КУРБОНОВ.

СПОРТ ОЛАМИДА

БЎШ КЕЛМА, ИРОДА!

Юртимизнинг биринчи рақамли теннисчиси Ирода Тулагановага яна омад қулиб бокди.

У Австриянинг Вена шаҳрида ўтказилган, мукофот жамғармаси 400 минг АКШ доллариға тенг халқаро турнирнинг мутлақ голибига айланди.

Биринчи даврда Ирода германиялик Андреа Гласни 6:2, 6:2 ҳисобида мағлубитга ўратган бўлса, кейинги даврда ўзи учун анчагина "таниш" ва "яқин" бўлиб қолган россиялик теннисчи Елена Дементьева билан қорға тушди. Уч сетдан иборат ўшбу баҳслар ҳам ҳаётимизнинг галабаси билан якунланди.

Финал баҳсларида И.Тулаганова швейцариялик иттидорли теннисчи Патти Шнидерга қарши қорға тушди. Учин атиги 2 сет давом этди. Унда ҳаётимиз хаво ҳарорати 34 даража иссиқ бўлишига қарамай, швейцариялик устидан, барибир, галаба қозонди. Ҳисоб 6:3, 6:2. Шундай қилиб, айна кунгача WTA таркибида 55-ўринни эгаллаб келатган Ирода анчагина қийинчиликлар эвазига бўлса-да, бу йилги мавсумда ўзининг иккинчи галабасини қўлга кирийтиб, рейтинг жадаллида янада юқорига кўтариладиган бўлди.

ЎЗБЕК КУРАШИ — АФРИКАДА

Яқинда Жанубий Африканинг Хортенбос шаҳрида ўзбек кураши бўйича Африка чемпионати бўлиб ўтди.

Унда Халқаро кураш ассоциацияси президенти К.Юсупов бошчилигидаги ассоциация раҳбарияти ва Ўзбекистон Кураш миллий федерацияси вакиллари ҳам иштирок эттишди. Чемпионат эркаклар ҳамда аёллар ўртасида қийинчиликлар эвазига бўлса-да, бу йилги мавсумда ўзининг иккинчи галабасини қўлга кирийтиб, рейтинг жадаллида янада юқорига кўтариладиган бўлди.

МИНИ-ФУТБОЛ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Шу кунларда Эрон пойтахти Техронда мини-футбол бўйича 3-Осиё чемпионати бўлиб ўтмоқда.

Мусобақаларда Ўзбекистон терма жамоаси "В" гуруҳида Қозғистон, Қувайт, Тожикистон, Малайзия футболчилари билан ўзаро куч синачишмоқда. Биринчи даврда ҳаётимизимиз малайзияликларга қарши майдонга тушиб, 10:5 ҳисобида галаба қозонишган бўлса, иккинчи ўрашув Тожикистон терма жамоаси билан ўтказилиб, яна ўзбекистонликлар фойдасига ҳал бўлди. Ҳисоб 7:1.

Навбатдаги баҳсларда ҳам терма жамоамиз қувайтликларга қарши майдонга тушиб, 3:2 ҳисобда галаба қилишди. Қоғар финалдаги Ўзбекистон — Қозғистон ўрашувида эса 2:2 ҳисоби қайд этилди. Энди ярим финалда ҳаётимизимиз Таиланд терма жамоаси билан ўзаро куч синачишадимиз.

Олимжон ҲАЙИТОВ,
Рамзжон ЗИЯЕВ.

ИЛЁС — "ЮВЕНТУС" САФИДА?!

Владимир Сальков етакчилигидаги Ўзбекистон клублар терма жамоаси футболчиларининг яқинда Малайзияда 27-мартда ўтказилган халқаро "Мердека" турнирида 5 ўрашувнинг барчасини галаба билан якунлаб, бош совринини қўлга кирийтиб қайтишгани ҳақида хабар бергандик.

Фақат умидли ёш легионерларимиздан ўшбу турнирда қатнашиши мўлжалланган Илёс Зейтуллаевнинг Малайзияга келолмаганлиги ишқибозларни ажаблантирганганини айтиб ўтиш жоиз. Чунки, 17 ёшли иттидорли футболчилар, Москванинг "Академик" клуби аъзоси Илёсдан футбол мутасаддилари ишқибозларнинг умиди катта. Яқинда бир хушхабар тарқалди. Италиянинг машҳур "Ювентус" профессионал футбол жамоаси раҳбарияти Илёснинг фаолияти билан қизиқиб, умидли футболчиларини ўз жамоаларида синов-машғулот ўйинларида қатнашиши учун имконият яратиб беришган. Ҳозирда у "Ювентус" таркибида машғулот ўтказяпти. Агар синовлар муваффақият билан якунланса, юртимиз футболчи тарихида янги саҳифа очилди. Яъни, Оврупаннинг жаҳонга машҳур "Ювентус" клубида биринчи марта ўзбекистонлик футболчи ҳам қучилар сафида тўп суради.

Акбар ЙҮЛДОШЕВ

Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманидаги Усмон Носир номи 241-мактаб томонидан 2001 йил 15 июнда Олимов Жаҳохир Абдуллаевич номига берилган О'Р-З № 0899838-рақамли таънч-тўлиқсиз ўрта маълумот ҳақидаги гувоҳнома йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

"O'zqishloqxo'jalikmashlising"

ЛИЗИНГ КОМПАНИЯСИ ОЗИҚ АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИНИНГ
II-чи эмиссия рисоласига ўзгартиришлар киритилганлигини билдиради.

Умумий чиқариш ҳажми (номинал қийматда):
786827000 сўм.
Чиқарилаётган қимматли қоғозларнинг турлари ва турлари бўйича сони:
Эгаси ёзилган оддий акциялар 783327,
Эгаси ёзилган иштиёзли акциялар сони 3500 дона
Авалла чиқаришдан 3500 дона эгаси ёзилган оддий акциялар 3500 дона эгаси ёзилган иштиёзли акцияларга айирбошланди ва айирбошланган 3500 дона эгаси ёзилган оддий акциялар бекор қилинди.

Беруний ёдгорлиги мажмуи.

шимизнинг ҳам амалий, ҳам маънавий кўмагини ҳар дақиқада ҳис қилиб туради. Бу деҳқонларимиз била-гига куч, қалбларга ишонч бағишлади. Қилинган ҳаражатнинг бир қисми Вазирилар Маҳкамасининг 249-қарорига асосан республика бюджетни ҳисоби-дан қопланди. Сувадан наваб билан фойдаланиш, сувчилар сонини кўпайтириб, тунда сугоришни ташкил этиш, далаларга кўп миқдорда гўнг солиб, шарбатлаб сугориш ташкил қилинмоқда. Эгит билан сугориладиган экинларга эгит ташлаб сугориш ва ўқариқлардан кўпроқ фойдаланиш тўғрисида маслаҳатлар берилди.

Эътибор, гамхўрликлар етарли бўлса-да, ҳар қадарда қийинчиликлар сезилди, машаққатлар ҳис қилинди. Деҳқон эса имкон излайди, пешона тери билан ниҳол парваришлайди. Му-стақиллигимизнинг 10 йиллиги ни-шонланганидан ушбу йилда сарбанд хирмонлар яратиш, орузси, ўзбеклик гурури ҳар нарсадан устун келади.

Бугдойга бой эл

...Бугдой етиштиришнинг тоза ҳақисини олган деҳқонлар сув тақчил келган йилда ҳам табиат инжиқлигини баҳона қилиб ўтиришмади. Бор имкон-лар ишга солинди, баҳорда ҳар томи сувадан унум билан фойдаланилди. Ай-рим ҳўжаликларда тула бошоқлаган да-лааларга заҳкаш сувлари бўлса-да оқизилди. Ерининг нами сакъланиши, дон тўқ келиши учун.

Вилоят ўн бир кун ичида 40 минг тонналик давлат режасини 42539 тон-нага етказиб удалалди. Яхши ниятлар билан 3 минг ўрнига 3095 тонна дон уруғлик учун саклаб қўйилмоқда. Меҳ-натлар самараси учун Юртбошимиз табрикомасини олишди. Бир қараишда бу хирмон салмоғи оздек кўринади. Лекин, шундай қийин шароитда дон етиштиришнинг ўзи бўлгани йўқ.

Воҳдада қишлоқ ҳўжалиги экинларидан юқори ҳосил етиштириш, илгор технологияларни биринчи бўлиб қўллаш, турли тар-моқларда тажриба мактаблари яратиш — ҳонқалик деҳқонларга ҳам ҳосе фазилат. Бугдой сотиш режаси-ни воҳдада биринчи бўлиб бақарган ҳам ҳонқаликлар. 4124 тонна юқори сифатли дон давлат оморларига бир ҳафта ичида тўқилди. "Олтин соҳил", "Галаба", "Хоразм" ширкат ҳўжаликлариде истиқлол йилла-рида бугдой етиштиришнинг ўзига ҳос тажриба мак-таби шаклланди, шаклланди эмас, бугун воҳдага тар-қалди, десак, ҳато эмас.

Ёки "Ўзбекистон" ширкат ҳўжалигини, олиб кўрайлик. Ҳўжаликда 152 гектар майдонга экилган бугдойдан 45 центнердан ҳосил олинди, сувсизлик шароитида-я, деб ажабланарсиз.

Ҳўжалик раиси Бексеной Матёқубов бу ажаблан-ишимизга парво қилмади. Раҳбар учун ортда қол-ган доvon — босиб ўтилган йўл навабдаги синов. Фалондай бўлди, фалон қилинди, деб кутиб ўтира-дан пайт эмас. Ахир...

"...Ортиқ Кўрнбобов, Болжон Кўрнбобова синга-ри пудратчиларимиз ҳар гектардан 70-75 центнердан ҳосил олишди, — дейди раис. — Яна бир тапни айтиб ўтай. Қарерда моддий рағбат бўлса, шу ерда иш унуми, ҳосил салмоғи ошаверади. Тўғриси, айрим ҳўжалик-ларда пудратчиларга шартномада етиштирилгани-дан ортиқча доinni беришда қамчиликларга йўл қўйилгандан... келгуси ҳосилда муаммолар пайдо бўлади. Яъни, ўз меҳнатига яраша ҳақ олмаган пуд-ратчи ўзи етиштирган ҳосилни "ўмаришга" мажбур бўлади... Бизда шартномадаги дон ортиқча етишти-рган ҳосили учун якунда беш-олти нинчаллаб бугдой олган пудратчилар бўлишди. Бу бозор баҳосида ярим миллион сўм дегани. Қани, айтинг-чи, қайси соҳа ҳодими бир йилда ёки мавсумда шу миқдор ҳақ олди?"

Бугунги кунда воҳдада ҳосилдан бушаган далаларга такоррий экин-лар экиш масаласи кун тартибига қикди. Сув танқислигидан кўпроқ сувсизликка чидамли экинлар экилди. Масалан, мол озққиси, мош, кунгабоқар (ёғ учун), полиз экинлари...

Шакар ҳам ўзимиздан...

...Ўрта авлод вакиллари хоти-рига "Қанд" ёрлиқи кутчаларла-ги "Рафинад" атамаси ҳам ўрна-шиб қолган. Негатив, шуро замон-ларида шу оддий истемол матохи-ни ҳам қасрлардан келтиришга одатланиб қолгандик. Шунданми, саккиз йил муқаддас "Хоразмда шакар ишлаб чиқариш"ни, де-ган гап тарқалганида ишонмаган-лар бўлган...

Мана, буларкан-ку! Бугун воҳанинг Питнак қирлари бағрида қурилган улкан шакар заводида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар аллақонан юрт ошиб, ширинликка ўн шинавандалар тилига туш-ган.

Истиқлолдан сўнг 1993 йилда Хазорасп туманида Туркия билан ҳамкорликда улкан шакар заводи мажмуаси қурилиши бошланди. Қисқа фурсатда асрий қирликда йирик иншоот, унга ёндош турли

ХОРАЗМ: ХУРЛИК ҚУЁШИДАН НУР ЭМГАН ВОҲА

Американинг "Ал Американ Интернеш" компания-си билан ҳамкорликда қўшма корхона қурилиши режалаштирилмоқда. Яъни қўшма корхона иш бош-лағач, бу ерда четдан келтирилган мол шакарни қайта ишлаш мумкин бўлади. Бир мавсумда 126

Оралдан кўп ўтмай, бу хайрли ва улут иш амалга ошди. 1992 йилнинг 11 ноябрда шу юзасидан Прези-дентимизнинг Фармони чиқди.

Фармондан сўнг қисқа фурсатда масаланинг ташкилий томонлари амалга оширилди. Қўркам бино, турли жиҳозлар, ишлаш учун шарт-шар-оит ихтиёримизга бе-рилди.

Ҳозирги кунда "Ар-хеология, тарих ва фал-сафа", "Тил ва ала-биёт", "Биология му-аммолари" бўлимлари фаолият кўрсатмоқда.

Бизнинг олимизга қўйилган илмий ва ташкилий вазифалар аниқ, ўта маъсулйатли, долзарб ва айна пайтада шарафли ҳамдир. Мил-лий меросимиздан унумли фойдаланган ҳолда илм-фан соҳаси-да янги, самарали ил-мий-тадқиқот ишлари олиб бориш, уларни тажриба-синовдан

ўтказиб, ҳаётга татбиқ этиш, бу улут ишга бош-қош бўлганидан малакали илмий қадрлар етказиб бериш асосий мақсадимиздир.

Олимларимизнинг изланишлари натижасида Хоразм вилоятда амарантининг турт ва соянинг икки нави ўстирилди. Амарант биомассасидан се-наж ва силос тайёрлаш бўйича тавсиялар ишлаб чиқилди. Шунингдек, амарант ўсимлиги уруғидан қарамақ олиш усули яратилди. Дуккакли дон экинларидан 11, полиз экинлари-дан 5, мойли экинлардан 4, юксак сув ўсимликлари-дан 3, техник экинлардан 6 та нав вилоятимиз қишлоқ ҳўжалигига қўлдан ишлаш тавсия қилинди. Ўтган ўй йилги муддатда булар ҳазилакам изла-нишлар эмас.

Ҳалнинг индаллоси, Маъ-мун академияси илмий жамоаси бугунги кун руҳи билан яшамоқ-да, илмий талқинотлар олиб бор-моқда. Воҳа деҳқонларининг юмушларини енгиллаштириш, экологик мувозанат бузилган шар-оитда ҳам ҳарж талаб қилиб, юқори самара берадиган экин турларини синовдан ўтказиш ва амалиётда тавсия қилиш... Ҳақиқатан, гоёт савобли иш.

Академия олимлари билан сўхбатимиз якунлан-маиди. Зеро, биз улардан буюк салафлари Хораз-мий, Беруний боболаримиз каби улкан, дунёвий талқинотлар, кашфиётлар кутиб қоламиз.

Чотқўприлик заминдорлар

Урганч туманидаги Амир Темур номи жамоа ҳўжалигида ишлар кейинги йилларда сурункасига ортга кета бошлади. Ҳар бир гектар майдон ҳисобига

Лазги тароналари.

Хива туманидаги "Ўзбек-истон" ширкат ҳўжалиги бош пудратчиси, Ўзбеки-стон Қаҳрамони Бектурди Жуманиёзов.

Хивани кўрмасиз — дедик, сиз Хоразмга келмасиз. Ахир Хоразмда ҳамма йўллар Хивага олиб боради. Хива ҳақида кўп ёзилган. Қўна шаҳарнинг 2500 йиллик юбилейи жаҳон миқёсида катта шодоналар билан нишонланганига ҳали кўп бўлгани йўқ. Бу ҳам истиқлол шарофатидан.

Хиванинг — мўъжизакор шаҳарнинг асори атика-лари, меъморий ёдгорликлари билан таништириш-дан бутунча чекинади. Зеро, минг эшитгандан бир кўрган афзал деган гап бор.

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТ	ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Саид АҲМАД, Туроб ХОЛТОВ, Азимжон АЮПОВ, Абдурашид БОБОМИРЗАЕВ, Исқандар ҚАЛАНДАРОВ, Эркун ЗИКРИЕВ, Икромхон НАЖМИДИНОВ, Бахтиёр ОЛИМЖОНОВ, Комилхон МАМАЖОНОВ, Сўнат САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Ҳабиб ТЕМИРОВ (бош муҳаррир биринчи ўринбосари), Рафур ШЕРМУХАММАД (масъул котиб), Шамсиддин ЭСОНБОВ.	МУАССИСЛАР: Қишлоқ ва сув ҳўжалиги вазирлиги, "Ўздонмаҳсулот" корпорацияси, "Ўзмева-сабзавотузумсанот-холдинг" компанияси, "Ўзпахтасаноат", "Ўзбек ипағи", Деҳқон ва фермер ҳўжаликлари уюшмалари, Агро-саноат мажмуи ҳодимлари касаб уюшмаси Марказий Қўмитаси	Телефонлар: Қабулхона - 133-09-93 - 133-40-87 (факс), бош муҳаррир ўрин-босарлари — 133-16-27, 133-44-43, котибият — 136-56-26. Ижодий гуруҳлар: 136-56-21, 136-56-25, 136-
--	--	---	---